

Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Premierze,

Przekazuję w załączeniu petycję dotyczącą konieczności zmian w ustawie – Prawo restrukturyzacyjne oraz w przepisach regulujących funkcjonowanie spółek osobowych, w szczególności spółek komandytowych.

Petycja dotyczy problemu, który w praktyce gospodarczej prowadzi do poważnych nadużyć, destabilizacji spółek oraz naruszenia zasad odpowiedzialności właścicielskiej. Obecne przepisy umożliwiają wspólnikom uzyskiwanie uprzywilejowania hipotecznego kosztem pozostałych wspólników i wierzycieli, co jest sprzeczne z interesem spółki, zasadami restrukturyzacji oraz bezpieczeństwem obrotu gospodarczego.

Wnoszę o rozważenie przedstawionych propozycji legislacyjnych, które przywracają spójność systemu prawnego, wzmacniają ochronę wierzycieli i zwiększają skuteczność postępowań restrukturyzacyjnych.

Z wyrazami szacunku,

I. Rozwinięte uzasadnienie prawne

1. Naruszenie zasady lojalności wspólników i działania w interesie spółki

Zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą oraz doktryną prawa handlowego, wspólnik spółki osobowej – w tym spółki komandytovej – ma obowiązek działać lojalnie wobec spółki i pozostałych wspólników. Obowiązek ten wynika z:

- art. 353¹ Kodeksu cywilnego (zasada dobrej wiary i uczciwości w stosunkach obligacyjnych),
- art. 56 Kodeksu cywilnego (wykładnia oświadczeń woli zgodnie z zasadami współżycia społecznego),
- art. 5 Kodeksu cywilnego (zakaz nadużycia prawa podmiotowego),
- zasad ogólnych Kodeksu spółek handlowych, w szczególności dotyczących współdziałania wspólników w prowadzeniu spraw spółki.

Wniesienie przez jednego wspólnika pozwu o zapłatę wyłącznie w celu uzyskania pierwszeństwa hipotecznego – kosztem pozostałych wspólników, którzy działali w dobrej wierze i finansowali spółkę proporcjonalnie – stanowi nadużycie prawa podmiotowego.

Takie działanie jest sprzeczne z interesem spółki, narusza równowagę między wspólnikami i prowadzi do obejścia zasad odpowiedzialności właścicielskiej.

2. Pożyczki wspólników jako substytut kapitału własnego

W doktrynie prawa handlowego przyjmuje się, że pożyczki wspólników udzielane spółce w sytuacji niedostatecznego wyposażenia kapitałowego pełnią funkcję **kapitału quasi-własnego**.

W wielu systemach prawnych (Niemcy, Austria, Szwajcaria) obowiązują przepisy o tzw. *kapitalersetzende Darlehen* – pożyczkach zastępujących kapitał – które w razie niewypłacalności są traktowane jak wkłady, a nie jak wierzytelności.

Polskie prawo nie reguluje tego wprost, co prowadzi do patologii:

- wspólnik może udzielić pożyczki zamiast podwyższyć kapitał,
- a następnie dochodzić jej zwrotu jak zwykły wierzyciel,
- a nawet uzyskać zabezpieczenie hipoteczne,
- mimo że ryzyko ekonomiczne powinno obciążać właściciela, nie spółkę.

Brak regulacji powoduje, że wspólnicy mogą konkurować między sobą o pierwszeństwo zaspokojenia, co jest sprzeczne z istotą spółki osobowej.

3. Niespójność z zasadami prawa restrukturyzacyjnego

Prawo restrukturyzacyjne opiera się na fundamentalnej zasadzie:

wspólnicy są zaspokajani w ostatniej kolejności, ponieważ ponoszą ryzyko właścicielskie.

Tymczasem obecne przepisy pozwalają wspólnikom:

- głosować w grupie wierzycieli zabezpieczonych hipotecznie,
- wpływać na układ jak wierzyciele profesjonalni,
- uzyskiwać uprzywilejowanie kosztem innych grup interesów.

To prowadzi do sprzeczności systemowej:

- wspólnik jest jednocześnie właścicielem i uprzywilejowanym wierzycielem,
- co narusza zasadę równości wierzycieli i zasadę proporcjonalności.

4. Konieczność ustawowego rozdzielenia ról: wspólnik – wierzyciel

Proponowane zmiany przywracają spójność systemu:

- wspólnik nie może korzystać z pozycji wierzyciela zabezpieczonego,
- głosuje wyłącznie w grupie wspólników,
- a jego rola odpowiada ryzyku właścielskiemu.

Takie rozwiązanie jest zgodne z:

- zasadą ochrony wierzycieli,
- zasadą pewności obrotu gospodarczego,
- zasadą proporcjonalności,
- zasadą równego traktowania uczestników postępowania.

5. Pożyczki wspólników jako substytut kapitału własnego

W doktrynie prawa handlowego przyjmuje się, że pożyczki wspólników udzielane spółce w sytuacji niedostatecznego wyposażenia kapitałowego pełnią funkcję **kapitału quasi-własnego**.

W wielu systemach prawnych (Niemcy, Austria, Szwajcaria) obowiązują przepisy o tzw. *kapitalersetzende Darlehen* – pożyczkach zastępujących kapitał – które w razie niewypłacalności są traktowane jak wkłady, a nie jak wierzytelności.

Polskie prawo nie reguluje tego wprost, co prowadzi do patologii:

- wspólnik może udzielić pożyczki zamiast podwyższyć kapitał,
- a następnie dochodzić jej zwrotu jak zwykły wierzyciel,
- a nawet uzyskać zabezpieczenie hipoteczne,
- mimo że ryzyko ekonomiczne powinno obciążać właściciela, nie spółkę skoro podjęli decyzję zawiązania spółki i narzucenie zadania gospodarczego w okolicznościach nieodpowiedniego kapitału własnego.

Brak regulacji powoduje, że wspólnicy mogą konkurować między sobą o pierwszeństwo zaspokojenia, co jest sprzeczne z istotą spółki osobowej.

II. Rozwinięta argumentacja ekonomiczna

1. Pożyczki wspólników jako narzędzie stabilizacji, a nie spekulacji

W praktyce gospodarczej pożyczki wspólników są często udzielane:

- aby utrzymać płynność spółki,
- aby sfinansować inwestycje,
- aby uniknąć upadłości.

Jeżeli jeden wspólnik wykorzystuje tę sytuację do uzyskania uprzywilejowania hipotecznego, prowadzi to do:

- destabilizacji finansowej spółki,
- utraty zaufania między wspólnikami,
- ryzyka natychmiastowej niewypłacalności.

2. Ryzyko efektu domina w gospodarce

Jeżeli spółka upada wskutek działań jednego wspólnika, skutki obejmują:

- utratę miejsc pracy,
- przerwanie łańcuchów dostaw,
- straty dla kontrahentów,
- obciążenie systemu sądowego i gospodarczego.

W skali makroekonomicznej takie przypadki zwiększają:

- liczbę upadłości,

- koszty obsługi niewypłacalności,
- ryzyko kredytowe w sektorze MŚP.

3. Korzyści z proponowanych zmian

Zmiany legislacyjne:

- zwiększą stabilność spółek osobowych,
- ograniczą ryzyko nadużyć,
- poprawią bezpieczeństwo obrotu gospodarczego,
- zwiększą skuteczność restrukturyzacji,
- zmniejszą liczbę upadłości likwidacyjnych,
- ochronią miejsca pracy.

Ekonomicznie jest to rozwiązanie racjonalne, ponieważ:

- właściciel powinien ponosić ryzyko właścicielskie,
- wierzyciele powinni być chronieni przed nadużyciami,
- restrukturyzacja powinna być realnym narzędziem ratowania przedsiębiorstw.